

hedens Kontrol. Der er jo ganske vist i den militære som i den civile Retspleje Retsvidner til Stede, og jeg skal erkende, at den militære Retspleje her har et Fortrin fremfor den civile. De Retsvidner, der ere til Stede i den borgerlige Retspleje, have nemlig intet som helst at betyde, da de ere saa underordnede og betragtes og behandles fra Undersøggelsesdommerens Side som saa underordnede Væsenet, at han sikkert ikke lægger noget Vaand paa sig i sin Adfærd over for den tiltalte af Hensyn til dem, saa at det Værn, der skulde ligge for den tiltalte heri, er for den borgerlige Strafferetspleje Humbug; dertilmod erkender jeg, at dette ikke er Tilfældet — saa vidt jeg kan se af Ordningen — i den militære Retspleje, thi der ere Retsvidnerne — hvis man overhovedet maa kalde dem saaledes — en Kaptajn og to Søjtnanter; ganske vist adstille de sig derved fra disse, at Kaptajnen kan som Præsæs i Krigsforhøret vaage over Rettens Værdighed; men de ligne deri Retsvidnerne, at de ikke maa gribe ind i Forhørets Gang, idet det kun er Auditøren, der udspejler den tiltalte, og som dikterer, hvad der skal føres til Protokollen. Jeg nægter ikke, at der er noget betryggende for den sigtede i at have til Retsvidner — som de eneeste tilstedeværende fra hele Omverdenen uden for ham selv og Dommeren — saadanne Mænd, som kunne have stor moralsk Indflydelse paa Forhørslederen. I Forbindelse hermed skal jeg nævne det andet store Magtmiddel, som ligger i Forhørslederens Haand, nemlig at det er ham, som dikterer til Protokollen, hvad han mener, den tiltalte har forklaret, og at det nu og i al Evidens er paa denne Forklaring, at tiltalte skal dømmes. Der kan vel blive Tale om ny Forhør, ligesom for den borgerlige Strafferetsplejes Vedkommende, men det er dog som Hovedregel den samme Mand, den samme Forhørsleder, der en Gang har begyndt, som ogsaa faar Sagens videre Oplysninger i sin Haand, og som ogsaa der bestemmer, hvad der skal staa i Protokollen af ny Oplysninger. Det er en saare stor Magt, der her er lagt i hans Haand, om det end ganske vist ogsaa her har sin Betydning, hvem der sidder ved Siden af og kan kontrollere, om det, han tilføjer, er rigtigt eller ikke rigtigt. Dette er imidlertid i høj Grad i Strid med den nyere Tids Retsplejeprincipper, navnlig det, man kalder „Umiddelbarhedsprincippet“, hvor efter den, der dømmer, skal have Lejlighed til at se med egne Øjne og høre med egne Øren, og det har han nu om Stunder lige saa lidt Lejlighed til i den militære som i den civile Retspleje. I den civile Retspleje er

der Forskel i og uden for Kjøbenhavn. Uden for Kjøbenhavn er det ganske vist den samme Forhørsdommer, der har været med fra Begyndelsen af, som skal sælde Dommen i første Instans, men kommer Sagen for overordnet Ret, brydes ganske Umiddelbarhedsprincippet, saa staar man over for Dommere, som hverken have hørt eller set, hvad der er passeret, og som kun kunne se gennem Forhørsdommerens Briller og efter de foreliggende Forhørsprotokoller, og i Kjøbenhavn er det i Kriminal- og Politiretten saaledes, at det er een Mand, som forhører, og fire andre plus ham, som dømme, og disse fire andre have hverken set eller hørt tiltalte eller Vidner eller noget af, hvad der er passeret i Retten, og end mindre da Højesteret, som ogsaa der er overordnet Instans. I Militæretaten er det jo saaledes, at hvad der fremkommer under Forhøret, bliver senere oplæst for Krigsretten. De tre Vidderne, der have været til Stede under Forhøret, skulle ganske vist som Regel ogsaa være til Stede i Krigsretten saaledes, at de kunne siges selv at have set og hørt, men de øvrige, det store Flertal i Krigsretten, have intet andet at støtte sig til end til Auditørens Vidnesbyrd om, hvad han har hørt og set. Jeg skal her indskyde, at det er noget andet — det ved jeg — i Sættatens kombinerede Ret. Vedkommende har her den Fordel, at det er hele Retten, som sidder og overværer Forhørene, og alle Dommerne der maa altsaa siges selv at have set og hørt, men saaledes er det ikke til Lands, og saaledes burde det dog være ifølge Grundlovens Bud om, at Offentlighed og Mundtlighed, saa snart og saa vidt som muligt skal gennemsøres i hele Retsplejen; dette Udtryk gælder utvivlsomt ogsaa den militære Retspleje. Det burde altsaa være saaledes der, som det ikke er nu, at Offentligheden overværer det hele, og at Mundtligheden er gennemført, og Mundtligheden vil netop bl. a. sige Umiddelbarhedsprincippet, thi naar Procedure, Forklaring osv. skal være mundtlig, er det nødvendigt, at de, der skulle dømme, selv maa høre. — Det Middel, som er det vigtigste i den civile Strafferetspleje, i Forhørsdommerens Haand, et „Tugtens Ris“, som gør, at hele vor civile Strafferetspleje er bleven det, den er — jeg skal ikke nærmere karakterisere den, jeg vilde maaste da komme til at bruge stærkere Udtryk, end det er tilladeligt her — det er jo hans Adgang til at bruge Varetægtsfængsel, dette Middel, der, hvad ingen er i Tvivl om, der kender til Sagerne, nu om Stunder i vidt Maal bruges som Tortur. — I saa Hen-